

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 306/2014-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. mája 2014 prerokoval vyhlásenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadrené prostredníctvom jeho predsedu Štefana Harabina o odmietnutí sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky Juraja Horvátha, Lajosa Mészárosa a Sergeja Kohuta pre ich predpojatosť v rozhodovaní vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 380/2013 a takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Juraj Horváth, Lajos Mészáros a Sergej Kohut **n i e s ú v y l ú č e n í** z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. II. ÚS 380/2013.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 18. septembra 2013 doručené podanie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označené ako námietka predpojatosti sudcov ústavného súdu Juraja Horvátha, Lajosa Mészárosa a Sergeja Kohuta podľa § 28 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní

pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vo veci sťažnosti J. Č. namietajúceho porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 286/2012 zo 7. marca 2013 vedenej ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 380/2013. Sťažnosť bola v súlade s rozvrhom práce ústavného súdu pridelená na prerokovanie a rozhodnutie druhému senátu ústavného súdu, ktorý ju v rozsahu uvedenom v uznesení č. k. II. ÚS 380/2013-10 z 10. júla 2013 prijal na ďalšie konanie.

V uvedenom vyhlásení o zaujatosti sudcu Juraja Horvátha najvyšší súd poukazuje na obsah trestného oznámenie predsedu najvyššieho súdu Štefana Harabina (ďalej len „predseda najvyššieho súdu“ alebo „JUDr. Štefan Harabin“) z 22. februára 2013, na minulosť označeného sudcu ústavného súdu a na publikovaný odmietavý postoj predsedu najvyššieho súdu k sudcovi Jurajovi Horváthovi. Pripomína, že sudca Juraj Horváth bol uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 49/08-5 zo 7. februára 2008 „*vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 467/2006*“, a poukazuje pritom na vyjadrenie samotného sudcu, že sa voči osobe predsedu najvyššieho súdu v označenej veci cítil predpojatým. Na podporu svojich argumentov poukazuje aj na uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 257/2011-12 zo 7. júna 2011 a č. k. III. ÚS 292/2011-9 z 21. júna 2011, ktorými mal byť označený sudca vo vzťahu k predsedovi najvyššieho súdu ako k účastníkovi iných konaní vylúčený.

Pokiaľ ide o sudcu Sergeja Kohuta, najvyšší súd poukazuje na skutočnosť, že označený sudca ako neúspešný kandidát v roku 2003 napadol na ústavnom súde voľbu predsedu najvyššieho súdu, v ktorej bol úspešný JUDr. Štefan Harabin, a zdôrazňuje, že sudca Sergej Kohut bol na vlastnú žiadosť uznesením ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 72/07 z 3. apríla 2007 vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie. Na podporu svojich argumentov pritom cituje z vyjadrenia sudcu Sergeja Kohuta podaného v predmetnej veci.

V ďalšej časti svojho podania predseda najvyššieho súdu uvádza, že 23. augusta 2013 podal na všetkých sudcov druhého senátu ústavného súdu (vrátane sudcu Lajosa Mészárosa) podnet na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania z dôvodu, že vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 18/2013 vydal ústavný súd 22. mája 2013 nález, ktorý „je evidentne v rozpore s jeho odôvodneniami“, keďže v ňom nie je uvedené porušenie žiadneho ustanovenia Trestného poriadku a vo veci bolo rozhodované iba o sťažnosti jedného obvineného, malo ním dôjsť k zrušeniu celého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 20/2012 zo 6. júna 2012 a celá vec mala byť vrátená na ďalšie konanie. Senát ústavného súdu mal v tejto veci rozhodnúť bez logickej úvahy a rešpektovania akýchkoľvek pravidiel výkladu právnych noriem.

V závere svojej námietky predseda najvyššieho súdu poukázal na Bangalórske zásady správania sudcov a komentár k nim, tak ako sú uvedené v rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva v jeho právnej veci proti Slovenskej republike.

Z uvedených dôvodov najvyšší súd navrhuje sudcov ústavného súdu Juraja Horvátha, Lajosa Mészárosa a Sergeja Kohuta vylúčiť pre ich predpojatosť z výkonu sudcovskej funkcie v konaní o sťažnosti vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. II. ÚS 380/2013.

II.

Sudca Juraj Horváth sa k vyhláseniu najvyššieho súdu o predpojatosti vyjadril stanoviskom z 3. októbra 2013, z ktorého vyplýva, že námietky «týkajúce sa „protiústavnosti“ môjho zotrvania na Ústavnom súde... sú prima facie neopodstatnené, ved' mám rovnaký mandát na výkon funkcie sudcu ústavného súdu, ako hociktorý iný sudca tohto súdu. Uvedený mandát som získal legitímnym spôsobom v súlade s Ústavou... Je pravdou, že sa už v minulosti snažili spochybníť môj mandát sudcu ústavného súdu, avšak neúspešne tak na ústavnom súde, ako aj u prezidenta Slovenskej republiky, pričom jedine tieto ústavné orgány majú právo zaujať ústavne relevantné stanovisko k danej záležitosti. Námietky predpojatosti týkajúce sa „protiústavnosti“ môjho zotrvania na ústavnom súde sú z uvedených dôvodov irelevantné.» Ďalej poukazuje na to, že ako sudca ústavného súdu

musí znášať väčšiu intenzitu občianskej aj odbornej kritiky ako iní spoluobčania a že slobodu prejavu považuje za jednu z najdôležitejších slobôd, ktorú chráni aj v prípade, ak sa to týka prejednávania vecí sťažovateľov vyjadrujúcich negatívny postoj k jeho osobe, v dôsledku čoho námietky predsedu najvyššieho súdu týkajúce sa publikovanej kritiky nepovažuje za odôvodnené. Okrem toho predseda najvyššieho súdu ako fyzická osoba ani nie je účastníkom predmetného konania, preto v okolnostiach danej veci možno uplatniť argument, že predpojatosť sudcov vo vzťahu k orgánom verejnej moci, resp. k osobám za ne konajúcim (predseda najvyššieho súdu), považuje za nutné vykladať reštriktívnejšie než voči ostatným účastníkom konania (I. ÚS 36/2012 a iné). K trestnému oznámeniu predsedu najvyššieho súdu v stanovisku stručne uvádza, že *„keby som nebol presvedčený o zjavnej neopodstatnenosti tohto oznámenia, možno by ma táto záležitosť zamestnávala, avšak som presvedčený o absurdnosti a neopodstatnenosti tohto oznámenia, preto sa ním nejako zvlášť ani nezaoberám“*. Napokon v súvislosti s podnetom predsedu najvyššieho súdu na disciplinárne konanie poukazuje na to, že *«ústavná konformnosť predmetného rozhodnutia je v zásade obhájená už aj súvisiacou analýzou nášho analytického oddelenia sp. zn. Spr 846/2013 z 10. septembra 2013. Toto rozhodnutie bolo vydané na základe judikatúry ostatných senátov ústavného súdu a v súlade s ňou, ako aj v súlade s judikatúrou ESĽP. Rovnako aj podobné zrušenie väzobného uznesenia ako „celku“ je možné nachádzať v každom jednom senáte ústavného súdu. Tiež iba stručne poznamenávam, že II. senát ústavného súdu neprikázal najvyššiemu súdu, aby prepustil sťažovateľa (prípadne sťažovateľov) na slobodu. Práve naopak, tejto požiadavke nevyhovel, ako to jednoznačne vyplýva zo IV. časti tohto nálezu, ale vec zrušil a vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, aby „o sťažnosti špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 198/11-156 z 25. mája 2012 bolo ústavne konformným spôsobom rozhodnuté všeobecným súdom (napravenie pochybenia), a to s prihliadnutím aj na nové okolnosti“, pričom k záležitosti rozhodovania o väzbe sme dodali, že „o tejto otázke bude v zmysle relevantných ustanovení Trestného poriadku oprávnený rozhodnúť najvyšší súd pri opätovnom rozhodovaní o osobnej slobode sťažovateľa“*. Najvyšší súd teda nebol viazaný žiadnym príkazom pri rozhodovaní o väzbe (prípadne o väzbách), bolo výlučne na posúdení sudcov najvyššieho súdu, ako rozhodnú – o tom nemožno mať ani najmenšie pochybnosti.». V závere vyjadrenia sudca Juraj Horváth vyhlasuje, že v predmetnej veci sa necíti predpojatým.

Druhý namietaný sudca Sergej Kohut vo svojom stanovisku k námietke z 3. októbra 2013 uvádza, že okolnosti jeho kandidatúry na funkciu predsedu najvyššieho súdu v roku 2003, ako aj to, že bol členom senátu ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 452/2010, keď ústavný súd nerozhodol podľa predstáv predsedu najvyššieho súdu, nie sú dôvodmi na jeho vylúčenie, ako mal o tom ústavný súd rozhodnúť už niekoľkokrát (napr. III. ÚS 501/2011). Ďalej poukazuje na to, že predseda najvyššieho súdu ako fyzická osoba ani nie je účastníkom predmetného konania, preto v okolnostiach danej veci možno uplatniť argument, že predpojatosť sudcov vo vzťahu k orgánom verejnej moci, resp. k osobám za ne konajúcim (predseda najvyššieho súdu), je nutné vykladať reštriktívnejšie. Obsahovo rovnakým spôsobom ako sudca Juraj Horváth sa vyjadruje aj k podnetu predsedu najvyššieho súdu na *disciplinárne konanie a v závere svojho vyjadrenia sudca Sergej Kohut vyhlasuje, že v predmetnej veci sa necíti byť predpojatým.*

Napokon sudca Lajos Mészáros vyjadrujúc sa k tej časti vyhlásenia o jeho odmietnutí ako sudcu ústavného súdu, ktorá sa ho týka, t. j. podnetu na disciplinárne konanie, opakuje rovnaké argumenty ako zvyšní dvaja sudcovia druhého senátu ústavného súdu, a síce že ústavná konformnosť „*predmetného rozhodnutia je v zásade obhájená už aj súvisiacou analýzou nášho analytického oddelenia sp. zn. Spr 846/2013 z 10. septembra 2013*“ a že toto rozhodnutie „*bolo vydané na základe judikatúry ostatných senátov ústavného súdu a v súlade s ňou, ako aj v súlade s judikatúrou ESLP*“. V závere aj uvedený sudca ústavného súdu vyhlasuje, že „*v predmetnej veci sa necítim byť predpojatý ani pre pomer k veci ani pre pomer k účastníkom konania a ani k právnenému zástupcovi*“.

III.

Podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde je sudca vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nepredpojatosti.

Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k

vyhláseníu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseníu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli v priebehu prvého ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť bez zbytočného odkladu. Na neskoršie vyhlásenie o odmietnutí sudcu pre predpojatosť sa neprihliada a ústavný súd už o ňom nerozhoduje.

Podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre predpojatosť rozhodne iný senát; odmietnutý člen senátu nehlasuje. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho.

Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce ústavného súdu na obdobie od 1. marca 2013 až do 28. februára 2014 o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhoduje tretí senát, ak ide o sudcov druhého senátu.

Konanie vedené ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 380/2013 sa týka sťažnosti J. Č. namietajúceho porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 286/2012 zo 7. marca 2013.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00).

Objektívna nestrannosť sa nikdy neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade teda platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Objektívna nestrannosť sudcu je založená na vonkajších prejavoch previazanosti sudcu s prerokúvaným prípadom či jeho vzťahom k účastníkom (resp. vedľajším účastníkom) konania (m. m. I. ÚS 352/2010). V prípade subjektívneho

hľadiska sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersack v. Belgicko – rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 1. októbra 1982).

S prihliadnutím na rozsah, ako aj obsah jednotlivých námietok ústavný súd posudzoval osobitne námietky týkajúce sa vzťahu JUDr. Štefana Harabina k ním namietaným sudcom ústavného súdu a osobitne námietkami vzťahujúcimi sa na výsledky rozhodovacej činnosti druhého senátu ústavného súdu.

Pokiaľ ide o posúdenie námietok predpojatosti, ktorých obsah poukazuje na nepriateľskú povahu vzťahov medzi JUDr. Štefanom Harabinom a sudcami ústavného súdu Jurajom Horváthom a Sergejom Kohutom, ústavný súd vychádzal zo skutočnosti, že účastníkom konania pred ústavným súdom je najvyšší súd, a nie JUDr. Štefan Harabin. Z tohto pohľadu je potrebné vnímať aj oprávnenie „zástupcu účastníka“ podať námietky predpojatosti proti sudcom ústavného súdu prerokúvajúcim sťažnosť vedenú pod sp. zn. II. ÚS 380/2013, najmä pokiaľ ide o dôvody uvádzané v týchto námietkach. Postavenie predsedu najvyššieho súdu JUDr. Štefana Harabina v konaní pred ústavným súdom vedenom pod sp. zn. II. ÚS 380/2013, iba ktorého osoby sa námietky predpojatosti týkajú, je prima facie iné (rozumej slabšie), ako je postavenie vec prerokúvajúceho odvolacieho senátu (o ktorého vec v skutočnosti ide), alebo tiež menej významné, ako je postavenie priamych účastníkov konania pred všeobecným súdom (t. j. žalobcu a žalovaného). Za takejto situácie spravidla nemôžu obstať námietky predpojatosti vznesené predsedom najvyššieho súdu, ktoré sa týkajú výlučne vzťahu namietaných sudcov ústavného súdu k osobe predsedu najvyššieho súdu; osoba predsedu najvyššieho súdu totiž nie je účastníkom pôvodného konania, nebol ani členom dovolacieho senátu, ktorý o veci rozhodoval, a nepoukázal na také skutočnosti, ktoré potenciálne mohli nejakým spôsobom súvisieť s predpojatosťou sudcov II. senátu vo veci ústavného prieskumu uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 286/2012 zo 7. marca 2013.

Pokiaľ ide o námietku predpojatosti vyplývajúcu z podania podnetu na začatie disciplinárneho stíhania všetkých sudcov druhého senátu ústavného súdu a spočívajúcu v nesúhlase s výsledkami predchádzajúcej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, najmä

vydaním nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 18/2013 z 22. mája 2013, ústavný súd pripomína, že dôvodom na vylúčenie sudcu/ov nemôže byť jeho/ich postup (a rozhodovanie) v inej veci, v ktorej bol najvyšší súd účastníkom konania. Pri posúdení tohto dôvodu je potrebné vychádzať z právnej úpravy obsiahnutej v § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach. Preto tento prezentovaný dôvod, o ktorý predseda najvyššieho súdu opiera spochybnenie nezaujatosti označených sudcov ústavného súdu, jednoznačne spadá do rámca negatívne vymedzených okolností, na ktoré konajúci súd pri rozhodovaní o vylúčení sudcu nemôže prihliadať.

Po preskúmaní tohto návrhu teda tretí senát ústavného súdu nezistil také skutočnosti, ktoré by podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde viedli k vylúčeniu označených sudcov z výkonu ich sudcovskej funkcie v danej veci. Ústavný súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil doterajšiu rozhodovaciu činnosť v podobných prípadoch, v ktorých rovnako nepripustil námietky navrhovateľa podobného charakteru a rozhodol o nevyhlúčení namietaných sudcov (napr. I. ÚS 223/2012, III. ÚS 501/2011, I. ÚS 36/2013) alebo ich odmietol ako podané zjavne neoprávnenou osobou (m. m. III. ÚS 30/2012, III. ÚS 560/2011, III. ÚS 567/2012, III. ÚS 78/2013, III. ÚS 564/2013). Výrokom svojho rozhodnutia preto vyslovil, že sudcovia ústavného súdu Juraj Horváth, Sergej Kohut a Lajos Mészáros nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. II ÚS 380/2013.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2014